

Forslag A 1976/UHN
Behandles af Udvalget for et Holdbart Norden

Betænkning over medlemsforslag om nordisk samarbejde om at sikre havvind i Østersøen (A 1976/UHN)

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

- at kortlægge optimale placeringer for havvindprojekter uden hensyntagen til nationale grænser
- at skabe redundante kabelforbindelser til havvindprojekter
- at sikre overvågning mod sabotage af kabelforbindelser til havvindprojekter
- at invitere de baltiske lande til at udforme en fælles helhedsplan for energiproduktion og transport i Østersøen

Baggrund

I overensstemmelse med Marienborgdeklarationen¹ skal den havbaserede vindkraft i Østersøen syvdobles.

Vindkraften bidrager med vedvarende energi og den grønne omstilling, hvilket er positivt i kampen mod den globale opvarmning og klimaforandringerne. Samtidigt bidrager vindkraften til energiforsyningsikkerhed i en tid, hvor prissætningen på fossile brændsler anvendes som magtmiddel til at skade vores samfund.

Østersøen har strategisk betydning, og det er afgørende at anerkende, at energipolitik nu er tæt forbundet med sikkerheds- og fødevarer politik. Samarbejde om offshorevind i Østersøen kan ikke kun bidrage til øget energi-selvbestemmelse, men også styrke sikkerhedspositionen for de europæiske nationer i regionen. Vedvarende energi, især vindkraft, er en nøglekomponent i at mindske sårbarheden over for energiforsynings-trusler.

For at denne kraftige udbygning af vindkraftanlæg i Østersøen skal fungere optimalt bør der i samarbejde mellem de nordiske lande og de baltiske lande skabes en helheds-

¹ <https://www.kefm.dk/aktuelt/nyheder/2022/aug/oestersoeens-lande-styrker-samarbejde-om-mere-havvind-og-oeget-energisikkerhed->

plan for energiproduktion og –transport i Østersøen. Det vil derfor være værdifuldt med en fælles nordisk-baltisk plan for udvidelsen af havbaseret vindkraft og dens indvirkning på Østersøens sårbare miljø og andre aspekter såsom forsvar, trafik, fiskeri og sikkerhedsspørgsmål samt beskyttelse af strategisk infrastruktur.

De nordiske lande har forskellige erfaringer med havbaserede vindmølleparker og de udfordringer, der følger med. Når vores ambitioner for havvindproduktion er så store, har vi samtidigt en forpligtigelse til at mindske de negative miljøkonsekvenser af anlæg og drift på Østersøens økosystemer så meget som muligt. Vi risikerer, at Østersøens økologi – havmiljø, fisk, fugle og dyr kan lide yderligere belastning hvis ikke de nationale ambitioner koordineres på tværs af grænserne.

Der henvises til en række projekter med relevans for forslaget. Det drejer sig om:

- BaltHub – Interconnecting the Baltic Sea countries via offshore energy. Et forskningsprojekt som så på kostnadseffektivitet av «energy hubs» i Østersjøen.
- Amber - Impacts of ambitions energy policy pathways. Et forskningsprojekt som så på langsiktige energiscenarier for baltikum.

Fra andre organisationer er det gjort andre arbejder:

- **BASREC - Baltic Sea Region Energy Cooperation** som har gennemført følgende relevante projekter
 - Electricity grid expansion in the context of renewables
 - Analysis of conditions for wind power in the Baltic Sea Region
- **BEMIP - The Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP)**
- En studie kalt "STUDY ON BALTIC OFFSHORE WIND ENERGY COOPERATION UNDER BEMIP": https://www.ea-energianalyse.dk/wp-content/uploads/2020/02/1811_rap.pdf

Derudover identificerer rapporten 'Accommodating biodiversity in Nordic offshore wind projects' centrale udfordringer ved Nordens planlagte udvidelse af vind energi. Disse knytter sig til manglende data om projekternes påvirkning af biodiversiteten og økosystemer, interessekonflikter samt komplekse interessentinddragelsesprocesser.

For så vidt angår rapporten 'Coexistence and nature inclusive design in Nordic offshore wind farms' fremhæves det at de største udfordringer relateret til udbygning af vindenergi omhandler konflikter omkring arealanvendelse, tilladelses procedurer og beskyttelse af naturen.

Østersøen er i dårlig miljøtilstand. Det skyldes især udledningen af næringsstoffer fra eksempelvis landbrug og spildevand, samt fiskeri. De nordiske lande er dybt

afhængige af Østersøen, og af den biodiversitet og de økosystemer som Østersøen repræsenterer.

Naturen er afgørende for, at vi kan producere fødevarer, sikre rent drikkevand og modvirke klimaforandringerne. Ifølge World Economic Forum (WEC) ventes tab af biodiversitet i løbet af det næste årti at rangere blandt de tre største risikoområder for global økonomi. Det vurderes at tabet af biodiversitet risikerer at koste den globale økonomi et beløb svarende til halvdelen af det globale BNP. I december 2022 indgik verdens lande en global aftale for biodiversitet, som sætter mål for at standse tabet af biodiversitet, stoppe ødelæggelsen af økosystemer og genoprette ødelagt natur.

Der er derfor al mulig grund til at de Nordiske lande samarbejder om at sikre en bæredygtig forvaltning af Østersøen, herunder samarbejde om at sikre havvind i Østersøen under hensyntagen til sameksistens mellem interesser og beskyttelse og genopretning af Østersøens biodiversitet og økosystemer.

Udvalgets synspunkter

Udvalget finder at det nordiske samarbejde omkring havvind i Østersøen er særdeles vigtig og noterer med stor tilfredshed de nordiske landes ambitioner om at indgå et tættere samarbejde om energi og udbygningen af vedvarende energi, hvilket også inkluderer en fælles ambition om at syvdoble havvindskapaciteten i 2030. Målet er at bygge 19,6 GW havvind i Østersøen i 2030. I dag er der opført 2,8 GW.

Som et resultat af dette er udvalget gjort bekendt med at Danmark og Tyskland for nylig har indgået en aftale om, at Tyskland skal kobles på Energijø Bornholm. Det vil i 2030 sikre grøn strøm til op mod 4,5 millioner danske og tyske husstande. Derudover har Danmark indgået et nyt myndighedssamarbejde med de baltiske lande om at overføre de danske erfaringer med at bygge havvind.

Udvalget finder at Østersøen har strategisk betydning, og det er afgørende at anerkende, at energipolitik nu er tæt forbundet med sikkerheds- og fødevarer politik. Samarbejde om offshore-vind i Østersøen kan ikke kun bidrage til øget energi-selvbestemmelse, men også styrke sikkerhedspositionen for de europæiske nationer i regionen.

Udvalget noterer svar fra Nordisk Ministerråd på rek. 29 og svar fra regeringerne på rek. 28 om Norden som ledende kraft for havsbaseret vindkraft, hvor det bl.a. fremgår at *'De nordiska systemoperatörerna bedriver ett nära samarbete, både inom ramen för nätutveckling och systemdrift och elmarknad. Avseende nätutveckling kan exempelvis nämnas den gemensamma nordiska Grid Development Perspective 2023² som publicerades den 25 oktober förra året. Rapporten ger en översikt över den förväntade framtiden för det nor-*

² https://www.svk.se/siteassets/om-oss/rapporter/2023/svk_ngpd2023.pdf

diska kraftsystemet och presenterar också en rad slutsatser om det nordiska kraftsystemet'.

Udvalget noterer at det af ministerrådets formandskabsprogram (Sverige har formandskabet) fremgår at *'Med ett fokus på att identifiera positiva synergier förväntas det svenska ordförandeskapet bidra till att möjliggöra en hållbar och ökad konkurrenskraftig produktion av livsmedel genom samexistens mellan andra intressen som havsbaserad energi, yrkesfiske, vattenbruk och naturvård'.*

Udvalget gør opmærksom på at når det gælder kortlægning af optimale placeringer for havvindprojekter og udformning af en helhedsplan for energiproduktion og transport i Østersøen har Nordic Energy Research udgivet en række relevante rapporter. Blandt andet fremhæver rapporten *'Accommodating biodiversity in Nordic offshore wind projects'* at centrale udfordringer ved Nordens planlagte udvidelse af vind energi knytter sig til manglende data om projekternes påvirkning af biodiversiteten og økosystemer, interessekonflikter samt komplekse interessentinddragelsesprocesser. Udvalget tilslutter sig rapportens rekommandation om at Norden med fordel kan samarbejde om vidensdatabaser om biodiversitetspåvirkninger og samarbejde om restaurering og forbedring af økosystemer. Desuden kan Norden med fordel indlede et samarbejde om havplanlægning og udforske potentialer for at dele erfaringer om praksis for interessentengagement.

For så vidt angår rapporten *'Coexistence and nature inclusive design in Nordic offshore wind farms'* fremhæves det at de største udfordringer relateret til udbygning af vindenergi omhandler konflikter omkring arealanvendelse, tilladelses procedurer og beskyttelse af naturen. Her tilslutter udvalget sig rapportens konklusion om at succesfuld samarbejdsindsats er afgørende for at løse både energikrisen og naturkrisen, og således leve op til både Paris-aftalen og den globale aftale for biodiversitet. Her anser udvalget at de nordiske regeringer har hovedansvaret for at etablere rammer der kan sikre dette.

Mariehamn, den 17. september 2024

Tove Elise Madland (A)
Johan Andersson (S)
Nina Fellmann (ÅSD)
Åsa Karlsson (S)
Ola Elvestuen (V)
Emma Berginger (MP)
Krista Mikkonen (gröna)

Lene Westgaard-Halle (H)
Teitur Björn Einarsson (Sj.)
Mariane Paviasen (IA)
Angelika Bengtsson (SD)
Staffan Eklöf (SD)
Himanshu Gulati (FrP)